

Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Eelnõukohase seadusega ajakohastatakse keskkonnatasude seaduses (edaspidi *KeTS*) saastetasumäärad jäätmete (põlevkivijäätmed ja ohtlikud jäätmed), vee ja välisõhu valdkondades. Seaduse muudatus ei puuduta loodusvara kasutusõiguse tasusid ning ladestustasu tavajäätmete ning asbesti sisaldavate ehitusmaterjalide osas.

Eesti koos teiste Euroopa Liidu (EL) riikidega on võtnud endale mitmeid väga struktuurseid muudatusi eeldavaid kohustusi aastaks 2030 ja 2050 nii kliimamuutustega kohanemise ja nende mõju leevendamise, ringmajandusele ülemineku, elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse, kui tervikuna kestliku arengu saavutamise suunal. Seda peab toetama keskkonnameetmete saavutamist edendav ja ühiskonna ootustele vastav keskkonnakasutuse tasustamise raamistik.

Tasumäärad jäätmete, vee ja välisõhu valdkondades on püsinud pikalt muutumatuna ega ole enam adekvaatsed keskkonnakasutuse hinnastamisel. Saastetasude muutmise eesmärgiks on „saastaja maksab“ printsiibi senisest tõhusam rakendamine, et seeläbi vähendada saasteainete paiskamist õhku, heitveega saasteainete juhtimist keskkonda ning ladestatavate jäätmete hulka, soodustades taaskasutust. Saastetasu määrade kehtestamisel on lähtutud eeskätt saasteaine ohtlikkusest nii, et keskkonnale ja inimestele ohtlikumad saasteained oleksid kõrgemalt maksustatud kui vähemohhtlikud saasteained. Välisõhu saastetasude rakendamise eesmärk on lisaks motiveerida saastajaid rakendama keskkonnameetmeid, kasutama parema kvaliteediga kütust ja seadmeid ning seeläbi vähendada õhuheiteid. Jäätmete saastetasu tõstmise eesmärgiks on vähendada nii põlevkivijäätmete kui ohtlike jäätmete ladestamist ja soodustada nende taaskasutust, kuivõrd jäätmehierarhiat silmas pidades peab ladestamine olema kõige viimane jäätmekäitluse tasand.

Põlevkivi kaevandamise ja töötlemise tasustamisel on oluline vähendada nii kaevandamisel tekkivat keskkonnamõju, põlevkivi töötlemisel tekkivat saasteheidet kui ka jäätmete ladestamist ning saavutada taastumatu loodusvara tõhus kasutamine.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu valmistasid ette Kliimaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna nõunik Kerli Ojakivi (tel 626 0746, kerli.ojakivi@kliimaministeerium.ee), välisõhu ja kiirgusosakonna nõunik Reet Pruul (tel 626 0731, reet.pruul@kliimaministeerium.ee) ning veeosakonna juhataja Karin Kroon (tel 626 2865, karin.kroon@kliimaministeerium.ee). Eelnõu õigusekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Annemari Vene (tel 626 2824, annemari.vene@kliimaministeerium.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga.

Eelnõukohase seadusega muudetakse KeTSi 2023. aasta 1. juulil jõustunud redaktsiooni (17.03.2023, 40)

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääldenamused.

Enne seaduseelnõu ja seletuskirja koostamist ei koostatud väljatöötamiskavatsust, kuna eelnõu menetlus peab olema kiireloomuline (Vabariigi Valitsuse 22. novembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 1 lõike 2 punkt 1). Eelnõu menetlus liigub samas tempos 2024. aasta riigieelarve menetlusega, mis tingib kiireloomulisuse.

Eelnõule ei ole lisatud eelnõu kiireloomulisusest tingitult eraldiseisvat mõjude analüüsi. Muudatusega kaasnevad eeldatavad mõjud on välja toodud eelnõu seletuskirjas.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõus kirjeldatud muudatused tehakse eesmärgiga ajakohastada saastetasumäärad. Uued saastetasumäärad kehtestatakse saasteainete väljutamisel välisõhku, veekogusse, põhjavette ja pinnasesse ning ohtlike jäätmete ja põlevkivijäätmete kõrvaldamisel. Saastetasumäärad kehtestatakse aastate kaupa järk-järgult tõusvana 2024. kuni 2027. aasta kohta. Saasteainete iga-aastane tasumäärade tõusu suurus lähtub saasteainete keskkonnamõjust ja ohtlikkusest ning vähendamise vajadusest. Kõrgemad saastetasud aitavad kaasa rohepöörde läbiviimisele, motiveerides ettevõtteid kasutama näiteks uuemaid tehnoloogiaid ja leevendusmeetmeid hea keskkonnaseisundi tagamiseks. Tasumäärade pikaajaline kehtestamine annab ettevõtjatele suurema stabiilsuse ja investeerimiskindluse, mis on oluline investeerimisotsuste tegemisel. Samas aitab tasude järkjärguline muutmine kaasa sujuvamale üleminekule kõrgematele tasumääradele.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist, millest esimesega muudetakse ja täiendatakse keskkonnatasude seaduse kehtivaid sätteid ning teise paragrahvis reguleeritakse seaduse jõustumise aega.

Paragrahv 1 käsitleb muudatusi keskkonnatasude seaduses.

Punktiga 1 muudetakse paiksest heiteallikast välisõhku heidetavate saasteainete loetelu ehk saasteainete tasugrupeerimist. Uus grupeerimisloogika loob selgema erisuse ohtlikumate ja vähemootlikumate saasteainete vahel vastavalt CLP määrusele¹ ja REACH määruse² asendusnõudele. Tervisemõju aspektist on peamisteks probleemseteks saasteaineteks peenosakesed ja eriti peened osakesed, mis on rahvusvahelise vähiuuringute keskuse (IARC) poolt tunnistatud I kategooria kantserogeeniks ning ohtlikud lenduvad orgaanilised ühendid (edaspidi *LOÜd*), mis võivad olla kantserogeensed, mutageensed või reproduktiivtoksilised ained ja raskmetallid. Lisaks tervisemõjule avaldavad välisõhus levivad saasteained mõju ka ökosüsteemidele ja tehiskeskkonnale (nt ehitiste kahjustused). Uue tasugrupina lisatakse loetellu ammoniaak (NH₃), vesiniksulfiid (H₂S), peenosakesed (PM₁₀), ning lenduvad orgaanilised ühendid jaotakse kaheks – lenduvad orgaanilised ühendid, millele on atmosfääriõhu kaitse seaduse § 47 lõigete 1 ja 2 alusel kehtestatud piir- või sihtväärtused ning

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1272/2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006 (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 353 31.12.2008, lk 1).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396 30.12.2006, lk 1).

lenduvad orgaanilised ühendid summaarselt, välja arvatud KeTSi § 16 punktis 5 (muudetud kujul) nimetatud ühendid ja metaan (CH₄).

Punktiga 2 kehtestatakse uued saastetasumäärad saasteaine ühe tonni kohta saasteainete väljutamisel välisõhku. Saastetasumäärad hakkavad kehtima alates 2024. aasta 1. juulist ja jätkuvad tõusmist kuni 2027. aastani. Tasumäärade muutmise peamine eesmärk on korrigeerida saasteainete tasumäärade proportsioone nii, et ohtlikumad saasteained oleksid kõrgemalt maksustatud kui vähemohtlikud saasteained. See peab motiveerima saastajaid vähendama ohtlike ainete kasutamist ning asendama neid ohutumate ainetega. Samuti on nii ammoniaak kui lenduvad orgaanilised ühendid EL tasemel olulised saasteained, mille heide on pideva aruandluse all ja mille vähendamiseks koostatakse perioodiliselt tegevuskavasid. Muutus on kogumõju leevendamiseks järkjärguline. Lämmastikuühendite, ammoniaagi, peenosakeste, süsinikdioksiidi ja lenduvate orgaaniliste ühendite, millel on atmosfääriõhu kaitse seaduse § 47 lõigete 1 ja 2 alusel kehtestatud piir- või sihtväärtused, määrad tõusevad iga-aastaselt 15%. Väävlühendite, süsinikoksiidi, vesiniksulfiidide, raskmetallide ja summaarselt arvestatud lenduvate orgaaniliste ühendite, välja arvatud § 16 lõike 1 punktis 5 (muudetud kujul) nimetatud ühendid ja metaan, määrad tõusevad iga-aastaselt 10%. Merkaptaanide määr tõuseb iga-aastaselt 5%.

Punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks süsinikdioksiidi tasumäär 2 eurot tonni kohta. Süsinikdioksiidi tasumäär kehtestatakse edaspidi KeTSi § 19 lõikes 1.

Punktiga 4 kehtestatakse uued saastetasumäärad saasteaine ühe tonni väljutamisel veekogusse, põhjavette või pinnasesse. Saastetasumäärad hakkavad kehtima alates 2024. aasta 1. juulist ja jätkuvad tõusmist kuni 2027. aastani. Uued saastetasumäärad annavad selgema indikatsiooni, millised saasteained on ohtlikumad ja millised vähemohtlikumad. Saasteainete iga-aastane tasumäärade tõus suurus lähtub saasteainete keskkonnamõjust ja ohtlikkusest ning vähendamise vajadusest. Fosforiühendite, lämmastikuühendite, ühealuseliste fenoolide, KeTSi § 20 lõikes 1 punktides 1-7 nimetatud muude ohtlike ainete määrad tõusevad iga-aastaselt 15%. Orgaanilistel ainetel (BHT₇) tõuseb määr iga-aastaselt 10%. Heljumi, sulfaatide ja nafta määr tõuseb iga-aastaselt 5%.

Punktiga 5 tunnistatakse kehtetuks KeTSi § 20 lõige 5. Säte loodi aastaid tagasi eesmärgiga motiveerida ettevõtjaid esitama keskkonnaloa veevaldkonna aastaaruannet õigeaegselt ja nõutud andmete ulatuses ning rakendama rohkem keskkonnakaitsemeetmeid. Kui aastaaruanne esitati õigeaegselt ja nõutud andmete ulatuses, ning reoveepuhastati väga hea töö korral, vähendati saastetasu kaks korda. Säte ei ole selle eesmärgi saavutamiseks enam kõige optimaalsem lahendus. Keskkonnaotsuste infosüsteemis on loodud paremad tehnilised lahendused toetamaks aastaaruannete esitamist. 2022. aastal deklareeris veesaastetasu 470 ettevõtet, kellest 347 said maksusoodustust, kas kogu aasta vältel või ühes või mitmes kvartalis.

Punktiga 6 kehtestatakse ohtlikele jäätmetele uued saastetasumäärad kõrvaldatud jäätmetonni kohta, kuna tänane tasumäär ei täida praeguseks enam eesmärki vähendada oluliselt ohtlike jäätmete ladestamist. Ohtlike jäätmete ladestamine mõjutab pinnase, joogivee ja õhu kvaliteeti. Rohkem tuleb motiveerida ohtlike jäätmete kokku kogumist ja taaskasutusse suunamist, vähendades sellega ohtlike jäätmete prügilatesse ladestatavate jäätmete kogust ja vältides nende sattumist keskkonda. 2022. a tekkis ca 270 000 t ohtlikke jäätmeid, millest taaskasutati 56% ja ladestati 44%. Praegu kehtib ohtlike jäätmete ladestamisel tasumäär 29,84 eur/t, mis on alates 2015. aastast püsitud muutumatuna. Hinnates Eesti jäätmekäitluse hetkeolukorda ning vajadust järjest enam jäätmeid taaskasutada, peab hinnatõus olema vähemalt kahekordne. Selle tulemusena oleks ohtlike jäätmete ladestustasu määr 2027. aastaks 61,88 eur/t. Et muuta tasumäära tõusust tulenev lisakoormus ettevõtete jaoks sujuvamaks, on tasu tõus ette nähtud

järkjärgulisena. See tähendab, et tasumäär tõuseks iga-aastaselt ca 20%. Jäätmete ladestamise saastetasu tõstmine panustab Euroopa Liidu ja Eesti jäätmevaldkonna strateegiliste eesmärkide ja nõuete täitmisel, milleks on prügilasse ladestatavate jäätmekoguste vähendamine, jäätmete ohtlikkuse ja koguste vähendamine ning jäätmete taaskasutuse edendamine.

Põlevkivitööstusest tekkiva lend- ja koldetuha taaskasutusmäär on jätkuvalt väga madal ning ladestatavad kogused suured. 2022.a tekkis koldetuha ca 3 mln t, millest taaskasutati vaid 0,02%. Lendtuha tekkis ca 2,9 mln t, millest taaskasutati 3,5%. Poolkoksi tekkis 2022.a ca 900 000 t ning kogu tekkinud pookoks on ladestatud prügilatesse. Samas on poolkoksi ohtlik jääde, millest lähtub oluline keskkonna- ja terviseoht. Poolkoksi on seotud ka mitmed jääkreostusobjektid, mis tekitavad riigile püsivaid järelhoolduskulusid, seega on tasumäära kujundamisel vajalik võtta arvesse ka riigipoolsete kulude katmise vajadust. Põlevkivijäätmetele kehtestatud madalad ja viimasel viiel aastal muutumatutena püsinud saastetasumäärad ei ole mõjutanud põlevkivi kasutamise efektiivsemaks muutmist ega tekkivate jäätmete taaskasutamise suurendamist. Tasub ka silmas pidada, et põlevkivitööstuses tekkivad tavajäätme staatuses olevatel lend- ja koldetuhal on teiste tavajäätmetega võrreldes kordades madalam saastetasumäär.

Uued saastetasumäärad kehtestatakse põlevkivi lend- ja koldetuhale, põlevkivi poolkoksi ning tsemendi tootmisel tekkivad ohtlike aineid sisaldavatele või aluselistele tahketele gaasipuhastusjäätmetele. Saastetasumäärad hakkavad kehtima alates 2024. aasta 1. juulist ja jätkuvad tõusmist kuni 2027. aastani, keskmiselt 12% aastas.

Punktiga 7 muudetakse saasteainete tasu grupeerimisloogika muutmise tõttu saasteainete kõrgendatud määrasid saasteainete väljutamisel paiksest heiteallikast välisõhku lubatust suuremas koguses. Kõrgendatud määrad kehtestatakse saasteainetel, mis lisandusid saasteainete tasugruppi – ammoniaak (NH_3), vesiniksulfiid (H_2S), peenosakesed (PM_{10}), lenduvad orgaanilised ühendid, millele on atmosfääriõhu kaitse seaduse § 47 lõigete 1 ja 2 alusel kehtestatud piir- või sihtväärtused ning lenduvad orgaanilised ühendid summaarselt, välja arvatud § 19 lõike 1 punktis 5 (muudetud kujul) nimetatud ühendid ja metaan (CH_4). Juba loetus olnud saasteainetele jäävad varasemalt kehtestatud kõrgendatud määrad. Tasugruppi lisanduvate saasteainete kõrgendatud määrade kehtestamise lähtutakse saasteainete keskkonnamõjust.

Punktidega 8 ja 9 muudetakse saasteainete tasu grupeerimisloogika muutmise tõttu jäätmete kõrgendatud määrasid jäätmete kõrvaldamisel keskkonnaloas lubatust suuremas koguses. Muudatused on redaktsioonilised.

Punktiga 10 muudetakse saasteainete tasu grupeerimisloogika muutmise tõttu saasteainete saastetasu kõrgendatud määrasid saasteainete väljutamisel paiksest heiteallikast välisõhku ilma loata. Kõrgendatud määrad kehtestatakse saasteainetel, mis lisandusid saasteainete tasugruppi – ammoniaak (NH_3), vesiniksulfiid (H_2S), peenosakesed (PM_{10}) ning lenduvad orgaanilised ühendid jaotakse kaheks – lenduvad orgaanilised ühendid, millele on atmosfääriõhu kaitse seaduse § 47 lõigete 1 ja 2 alusel kehtestatud piir- või sihtväärtused ning lenduvad orgaanilised ühendid summaarselt, välja arvatud § 19 lõike 1 punktis 5 (muudetud kujul) nimetatud ühendid ja metaan (CH_4). Juba loetus olnud saasteainetele jäävad varasemalt kehtestatud kõrgendatud määrad. Tasugruppi lisanduvate saasteainete kõrgendatud määrade kehtestamise lähtutakse saasteainete keskkonnamõjust.

Punktidega 11 ja 12 muudetakse saasteainete tasu grupeerimisloogika muutmise tõttu jäätmete kõrgendatud määrasid jäätmete kõrvaldamisel ilma loata. Muudatused on redaktsioonilised.

Paragrahvis 2 sätestatakse seaduse jõustumine. Seadus on kavandatud jõustuma 2024. aasta 1. juulil, arvestades maksukorralduse seaduse § 4¹, mille kohaselt peab maksuseaduse, samuti selle muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele üldjuhul jääma vähemalt kuus kuud.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõukohase seadusega ei võeta kasutusele uusi termineid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole otseselt seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

5. Seaduse mõju

Eelnõukohasel seadusel puudub oluline mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, regionaalarengule ning oluline sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju.

5.1. Muudatuse mõju keskkonnale

Seadusemuudatus avaldab tervikuna positiivset mõju looduskeskkonnale ja aitab saavutada rahvusvaheliselt kokkulepitud keskkonnameesmarke erinevates valdkondades. Saastetasude tõstmise tulemusena motiveeritakse saastajaid rakendama keskkonnameetmeid, näiteks kasutama paremaid seadmeid, mis vähendavad heidet nii välisõhku kui veekeskonda. Jäätmete saastetasu tõstmise tulemusena väheneb ladestatavate jäätmete kogus ja ühtlasi ka seeläbi keskkonda sattuvate ohtlike ainete kontsentratsioon. Suureneb jäätmete taaskasutus.

5.2. Muud mõjud

Mõju avaldav muudatus 1: saastetasu (välisõhu saastetasu, veesaastetasu, ohtlike jäätmete ja põlevkivijäätmete ladestustasu) tõstmine.

Sihtrühm 1: põlevkivitööstus.

Kaasnev mõju: mõju majandusele.

Kõige enam saastetasude tõus mõjutab põlevkivitööstust. Põlevkivitööstuse ettevõtted maksavad nii jäätmete ladestamise tasu kui ka saastetasu saasteainete väljutamise eest välisõhku, veekogusse, põhjavette või pinnasesse. Põlevkivitööstuse saastetasu mõjud on välja toodud tabelis 1.

Põlevkivi kaevandamisel ja kasutamisel tekib peamiselt kolme liiki jäätmeid: kaevandamisel ja rikastamisel aheraine, elektritootmisel põlevkivi lend- ja koldetuhk ning põlevkiviõli tootmisel poolkoks, tahke soojuskandja seadmel must tuhk (lendtuhk) ja koldetuhk. Tuhkasid peamiselt ladestatakse, taaskasutuse määrad on madalad. Aastatel 2019-2022 tekkinud aherainet ei ladestatud, vaid suunati taaskasutusse. Poolkoksi valdavalt ladestatakse. Põlevkivitööstus maksab põlevkivi lend- ja koldetuha ning poolkoksi eest jäätmete ladestustasu.

2022. aastal maksis põlevkivitööstus kokku jäätmete ladestustasu 21,4 mln eurot, välisõhu saastetasu 4,5 mln eurot ja veesaastetasu 1 mln eurot, kokku saastetasu maksid 26,9 mln eurot.

Ettevõtete põlevkivijäätmete ladestustasu tõusu mõju hindamise aluseks on võetud keskkonnatasu prognoosis põlevkivijäätmete kogused 2024–2027 kohta ja kehtiv tasumäär 2,98

eur/t. Põlevkivitööstuse ettevõtetel tuleb muudatuste tulemusel maksta 2024. aastal põlevkivijäätmete ladestamise eest keskmiselt 11% rohkem kui 2023. aastal. 2025. aastal tuleb 21% rohkem maksta ning 2026. aastal ja 2027. aastal keskmiselt 10% rohkem.

Põlevkivitööstuse välisõhu saastetasu ja veesaastetasu mõju hindamise aluseks on võetud 2022. aasta deklareeritud andmed. Võrreldes 2022. aastal deklareeritud andmete alusel tuleb ettevõttel maksta muudatuste jõustumise korral 2024. aastal välisõhu saastetasu keskmiselt 4% rohkem. 2025. aastal tuleb maksta 10% rohkem ning 2026. aastal ja 2027. aastal keskmiselt 7% rohkem.

Võrreldes 2022. aastal deklareeritud tasudega tuleb ettevõttel maksta 2024. aastal veesaastetasu keskmiselt 5% rohkem. 2025. aastal tuleb maksta 13% rohkem ning 2026. aastal ja 2027. aastal keskmiselt 10% rohkem.

Tabel 1. Põlevkivitööstuse saastetasude mõju 2024.a – 2027.a kohta.

	2024.a täiendav tõus, %	2025.a täiendav tõus, %	2026.a täiendav tõus, %	2027.a täiendav tõus, %
Põlevkivijäätmete ladestustasu	11	21	10	10
Välisõhu saastetasu	4	10	7	7
Veesaastetasu	5	13	10	10
Saastetasu kokku	20	44	27	27

Sihtrühm 2: ettevõtted, kelle tegevusega kaasneb välisõhu saastamine, v. a põlevkivitööstus. Sihtrühma suurus on hinnanguliselt 1016 ettevõtet.

Kaasnev mõju: mõju majandusele.

Muudatusega kehtestatakse välisõhu saastetasumäärad tõusvalt alates 2024. aastast 1. juulist kuni 2027. aastani. Võrreldes 2022. aastal deklareeritud andmete alusel tuleb ettevõttel maksta 2024. aastal välisõhu saastetasu keskmiselt 4% rohkem. 2025. aastal tuleb maksta 11% rohkem, 2026. aastal ja 2027. aastal keskmiselt 8 % rohkem. Mõju olulisus sõltub ettevõtte tegevusalast ja välisõhku paiskavatest saasteainete kogustest. Tasumäärade tõus peaks suunama ja motiveerima ettevõtteid vähendama välisõhku paiskvate saasteainete koguseid.

Sihtrühm 3: ettevõtted, kelle tegevusega kaasneb veesaasteainete juhtimine veekogusse, põhjavette või pinnasesse, v. a põlevkivitööstus. Sihtrühma suurus on hinnanguliselt 344 ettevõtet.

Kaasnev mõju: mõju majandusele.

Veesaastetasu uued määrad hakkaksid ettepaneku järgi kehtima alates 2024. aasta 1. juulist. Võrreldes 2022. aastal deklareeritud tasudega tuleb ettevõttel maksta 2024. aastal veesaastetasu keskmiselt 6% rohkem. 2025. aastal tuleb 15% rohkem maksta ning 2026. aastal ja 2027. aastal keskmiselt 11% rohkem. Mõju olulisus sõltub ettevõtte tegevusalast ja saasteainete kogustest. Tasumäärade tõus peaks suunama ja motiveerima ettevõtteid vähendama saasteainete koguseid.

Sihtrühm 4: ettevõtted, kes tegelevad ohtlike jäätmete kõrvaldamisega. Sihtrühma suurus on kuus ettevõtet.

Kaasnev mõju: mõju majandusele.

Muudatusega tõstetakse ohtlike jäätmete kõrvaldamise saastetasumäär tõusvalt alates 2024. aastast 1. juulist kuni 2027. aastani. 2022. aastal ladestati lisaks tavapärasele ohtlike jäätmete ladestuskogustele Purtse ja Erra jõe jääkreostuse likvideerimisel tekkinud ohtlikke jäätmeid. Purtse jõe jääkreostuse likvideerimisel tekkis enam kui 50 000t ohtlike ainetega saastunud pinnast, mis suunati ladestamisele. Erra jõe puhastamise tulemusel tekkis 24 000m³ ohtlikke jäätmeid. Nende projektide tulemusena laekus ohtlike jäätmete ladestustasu kokku 3,3 mln eurot. Kuna Purtse ja Erra jõe jääkreostuse likvideerimise projekt on 2023. aastal lõppemas, on ohtlike jäätmete ladestuskogused 2024. aastal eelduslikult selle võrra väiksemad.

Ohtlike jäätmete ladestustasu tõusu mõju hindamise aluseks on võetud 2023. a esimese poole aasta deklareeritud kogus, keskkonnatasu prognoosis kajastatud kogus ja kehtiv tasumäär 29,84 eur/t. Ettevõtetel tuleb maksta 2024. aastal ohtlike jäätmete ladestamise eest keskmiselt 9% rohkem. 2025. aastal tuleb maksta 24% rohkem ning 2026. aastal ja 2027. aastal keskmiselt 17% rohkem. Kõige enam mõjutab ohtlike jäätmete ladestustasu tõus VKG OIL AS-i, EcoPro AS-i ja Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-i. Tervikuna suunab hinnatõus ettevõtteid tegelema kõrgemal jäätmehierarhia astmel asuvate tegevustega ja vähenevad prügilasse ladestatavad jäätmekogused.

6. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Saastetasu muudatuste tulemusena kasvavad riigieelarve tulud. Saastetasude laekumine sõltub väliõhu paiskavate ja veekogusse, põhjavette või pinnasesse heidetavate saasteainete kogusest ning jäätmete ladestamise kogusest prügilasse.

2022. aastal laekus väliõhu saatetasust riigieelarvesse 7,3 mln eurot. Lähtudes 2022. aastal deklareeritud andmetest laekuks riigieelarvesse väliõhu saatetasust täiendavalt 2024. aastal 4%, 2025. aastal 11% ning 2026. aastal ja 2027. aastal 8%.

2022. aastal laekus veesaastetasust riigieelarvesse 4,2 mln eurot. Lähtudes 2022. aastal deklareeritud andmetest laekuks riigieelarvesse veesaastetasust täiendavalt 2024. aastal 6%, 2025. aastal 15% ning 2026. aastal ja 2027. aastal 11%.

Riigieelarvesse täiendavate laekumiste hindamisel ohtlike jäätmete ja põlevkivijäätmete korral on lähtutud 2023. a esimese poole aasta deklareeritud kogustest ja keskkonnatasu prognoosis kajastatud kogustest.

Ohtlikud jäätmete ladestamise eest laekus 2022. aastal riigieelarvesse 3,3 mln eurot. Tavapärasele ohtlike jäätmete ladestuskogustele, ladestati eelmisel aastal Purtse ja Erra jõe jääkreostuse likvideerimisel tekkinud ohtlikke jäätmeid. Seega 2024. aastal ei laeku riigieelarvesse täiendavalt ohtlike jäätmete ladestustasu. 2025. aastal võib hinnanguliselt riigieelarvesse täiendavalt laekuda võrreldes 2024. aastaga 24% rohkem ohtlike jäätmete ladestustasu ning 2026. aastal ja 2027. aastal 17%.

Põlevkivijäätmete ladestamise eest laekus 2022. aastal riigieelarvesse 21,4 mln. Lähtudes 2023. a prognoosist laekuks riigieelarvesse põlevkivijäätmete ladestustasu täiendavalt 2024. aastal keskmiselt 11%, 2025. aastal 21% ning 2026. aastal ja 2027. aastal keskmiselt 11%.

Täiendav laekumine riigieelarvesse saastetasudest on välja toodud tabelis 2. Põlevkivi lend- ja koldetuha ladestamise eest laekuvad rahalised vahendid ka kohaliku omavalitsuse eelarvesse, mis on 0,08 eurot ühe kõrvaldatud tonni eest. Kohalike omavalitsuste eelarvesse laekus 2022. aastal 0,5 mln eurot põlevkivi lend- ja koldetuha ladestustasust.

Tabel 2. Täiendav laekumine riigieelarvesse saastetasudest 2024. a – 2027.a

	Laekumine 2022.a/2023.a prognoos, eur	Uus laekumine 2024.a, eur	Täiendav laekumine 2024.a, eur	Uus laekumine 2025.a, eur	Täiendav laekumine 2025.a, eur	Uus laekumine 2026.a, eur	Täiendav laekumine 2026.a, eur	Uus laekumine 2027.a, eur	Täiendav laekumine 2027.a, eur
Välisõhu saastetasu	7 345 877	7 645 978	300 101	8 592 437	946 458	9 296 030	703 594	10 062 214	766 184
Veesaastetasu	4 291 844	4 546 379	254 535	5 377 802	831 423	6 032 074	654 272	6 774 680	742 607
Ohtlikud jäätmed	2 000 000	642 765	0	771 318	128 553	925 581	154 264	1 110 698	185 116
Põlevkivi-jäätmed	18 612 773	20 669 646	2 056 873	28 722 726	8 053 079	32 057 869	3 335 144	35 399 161	3 341 292
Kokku	32 250 494	33 504 768	2 611 510	43 464 282	9 959 514	48 311 554	4 847 273	53 346 753	5 035 199

Keskkonnaametile kaasneb lisakulu välisõhu saastetasu grupeerimisloogika muudatusega keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS. Kulu kantakse Kliimaministeeriumi valitsemisala IT eelarvest KOTKASE arenduseks eelarvesse planeeritud summadest.

7. Rakendusaktid

Seaduse muudatusega ei ole vaja muuta ega kehtestada rakendusakte.

8. Seaduse jõustumine

Seadus on kavandatud jõustuma 2024. aasta 1. juulil, arvestades maksukorralduse seaduse § 4¹.

9. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadetakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ning Eesti Linnade ja Valdade Liidule.

Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks ka Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Vee ettevõtete Liidule, Eesti Veeühingule, Eesti Ringmajandusettevõtete Liidule, Eesti Jäätmekäitlejate Liidule, Eesti Keskkonnaühenduste Kojale, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liidule, Eesti Turbaliidule ja Eesti Toiduainetööstuse Liidule.